

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini

Zyllesius, Nicolaus

Treveris, 1638

Capvt Secvndvm. Respondetur strictim secundi Libelli parti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14268

Quamquam etiam Maximilianus I. amplissimè iura & Diplomata S. Maximini confirmavit & signanter Protectionem Ducum Luxemburgensium agnouit ac claris terminis stabilivit, idq; Treuiris de Consilio Principum, ex certâ scientiâ, de plenitudine potestatis. Vide Diploma eius sub N. 6.

Idem quoque dicendum est de consequentium Imperatorum Diplomatis Confirmatorijs, qui omnes, vti & Maximilianus, omnia nostra Priuilegia ac iura æquè confirmârunt, & Aduocatiam Luxemburgensium Ducum agnouerunt & approbârunt, vti constat ex ijs, quæ parte 1. cap. 3. latè deduximus.

Denique dicit Religiosos Maximilianos repudiata protectione Luxemburgensi, Gallicam nouam fuisse machinatos.

Sed hæc mera calumnia est: neutrum existit à nobis factum aut cogitatum, tamen, quando Rex Christianissimus Treuiros occupauit, fortassis salua-guardia ab illo fuit petita, ad sacræ domus & suppellectilis aduersus militarem insolentiam, conseruationem, quod nemini in talibus circumstantijs vitio verti debet.

Itaque discursus ille, quem à num. 93. vsque ad finem partis illius auctor facit, quo per multas rationes ostendere conatur Regem Gallix non debere hanc Protectionem suscipere, & olim fuit, & multò magis hodiè prorsus est inutilis.

Quæ verò in fine adijciuntur de Electione, confirmatione & beneplacito Archiepiscopi circa Abbatis creationem: ex dictis nullo negotio refutantur; cum enim pro fundamento istorum supponat Author libelli Archiepiscopo ius supremum territorialis Domini in Abbatiam competere, illo penitus euerso & ipsi adiudicato, etiam à præfensa potestate in Electionem Abbatis eiusdemque confirmationem vniuersim excluditur.

Quæ verò hoc paragrapho diximus ostendunt clarè, quàm temerè & nullo fundamento Libelli auctor toties & ad nauseam lectoris ingerat & asserere audeat, Aduocatiam & protectionem Luxemburgensem Imperatorum sententijs pridem condemnatam, cassatam, annullatam, inualidam, fuisse & esse: Cum nec umbra vlius sententiæ contra illam proferatur, & tot Imperatorum Decreta, Mandata, Diplomata illam ab omni sæculorum memoria Stabiliuerint, quæ parte 1. cap. 3. Sect. 1. retulimus.

CAPVT SECVNDVM.

Respondetur strictim secundi Libelli parti.

EVeris prioris Manifesti contra iura Monasterij nostri fundamentis, ruunt quoque sponte sua, quæ auctor anonymus in posteriore hoc de Pontificatu turbato, magno verborum & criminationum apparatu, contra Cæsarem Ferdinandum II. gloriosiss. mem. contra Regem Hispaniarum Catholicum eiusque Ministros, contra Abbatem electum & Conuentum nostrum profundit.

Quibus dictis omnibus acerbioribus cum respondere non sit operæ pretium, tum quia ex se abiecta est & contemptibilis maledicentia, tum quia negotium illud Commendæ, cui totus hic discursus innititur, factum peculiare est moderni Domini Archiepiscopi, cuius quæstio adhuc suspensa, neque dum plenè cognita est: tum denique, quia Manifestum illud eo tempore editum est, cum Archiepiscopus modernus in summo fortunæ blandientis fastigio constitutus, Cæsaris ac Regis Catholici potentiam Treuiris credebat debellatam;

qui sanè rerum status hodie adeo immutatus, facit, vt parui facienda sint, quæ auctor ille passim siue dicit, siue minatur.

Verbo nihilominus, vt Lectori plenè satisfiat, visum est attingere ea, quæ hoc Commendæ negotium concernunt.

SECTIO PRIMA.

§. I. *Recitatur intentio ac modus impetrandi Commendam.*

Notum est ex hætenus dictis, quantis animis D. Archiepiscopus contendat Abbatia Maximilianæ Dominium ad se pertinere illamque in temporalibus æquè ac in spiritualibus sibi subijcere, eiusdem temporalitates, commoda, emolumenta, suis vñibus adijcere. At verò quam illud iniuste moliat, ex dictis quoque patet; nimis autem sciens, quam opportunum ac certum esset medium propositum suum conficiendi, si in Monasterium aliquam auctoritatem quacunque vià adipisceretur, occasione de commendâ cogitandi oblatâ, illam feruentissimè arripuit viamque nullam prætermisit, qua ad illam perueniret.

Pendente illa coram Cæsarea Maiestate lite, obierat anno MDCXXIII. mense Octobri Petrus dicti Monasterij quondam Abbas, in eiusque locum, adhibitâ diligentissimâ curâ, fide optima electus erat de Monasterij gremio modernus Abbas D. Agritius à Reckinga, Vir probatissimus, laudatissimus, & omni exceptione maior, de quo, cum sit superstes, nihil aliud dico, quàm, quod infensissimi eius aduersarij contra personam aut mores ipsius nihil vnquam obijcere potuerunt, nisi illud (magnum nempe crimen) quod Libelli auctor posuit, quod sit patriâ Luxemburgensis:

Electionem istam apud Sanctam Sedem Apostolicam mox omnibus viribus cœpit D. Archiepiscopus concutere eo fine, vt illa disturbata, Commendam præfatæ Abbatia impetrare à sancta Sede posset.

Agens itaque illius, Romæ primum criminatus est, confirmationem tardius à sancta Sede petitam, contra dispositionem *cap. cupientes, de electione in 6.*

At certum est confirmationem à sancta Sede post electionem peractam, & processum eius confectum, illico petitam, missio ad manus Nuntij Apostolici Leodium initio Nouembris sequentis, electionis processu, qui illum Romam destinaret, dato insuper mandato agenti Monasterij, vt Romæ confirmationem mox peteret, quod & factum.

Itaque alterum suggestit ad electionem impugnandam: nempe illam non fuisse canonicam ob non seruata formam & solemnitates Capituli, quia propter. *de elect. in 6.*

Atque ita effecit, vt, priusquam electio in Consistorio Cardinalium examinaretur, an Canonica esset & confirmanda, nullo iudicio habito, nec vllâ tractatâ lite super validitate vel inualiditate electionis, Commendam pridie nonas Februarij anni 1624. obtinuerit.

In illius autem Commendæ petitione celata magnoque silentio prætermissa fuit his illa ardua de statu Monasterij coram Cæsarea Maiestate agitata, feruida etiam ista Archiepiscopi ad Monasterium anhelatio, Monasterij item status & conditiones, ac denique omnia, ob quæ Sua Sanctitas dubiò procul illius petitioni non annuisset.

Sed & compertum est, alias persuasiones intercessisse, inter quas & hæc erat, quod romæ spargerentur D. Archiepiscopi in Augustam Domum Austriacam merita & alia similia, ex quibus Summus Pontifex ad gratiam Principi Electori impertiendam facile (quæ eius est benignitas) permoueretur, itaque illam impetrauit 4. (vt diximus) Februarij, Anni 1624.

Posteaquam autem illam obtinisset, longo post tempore, curatum est ab eiusdem Archiepiscopi Agente, vt tum demum præfata electionis examen, non ad Cardinalium Consistorium (ad quod secundum Lateranensis Concilij decreta discussio illa pertinet) sed ad Rotam Romanam remitteretur.

Vbi solo Archiepiscopi Agente informante, Conuentu, aut Abbate electo, nullo modo audito, tandem 20. Nouembris eiusdem Anni 1634. decem pene mensibus post Commendam impetratam, decisio in præiudicium electionis emanauit.

Contra quam decisionem, quædam deinde ab Agente Srenissimæ Isabellæ Hispaniarum Infantæ, Belgij moderatricis & Protectoris vicem gerentis pro validitate electionis repræsentata fuerunt in eodem Rotæ Consistorio.

Sed cum iam antea, sola parte altera informante, opinio dicta esset, mutari difficile erat, atque adeo per secundam decisionem 25. Februarij, anni 1635. prior decisio fuit adprobata.

Eiusmodi autem Commendæ impetratione & ex præiudicatione fretus D. Archiepiscopus, per Procuratorem suum qui clam in Monasterij Sancti Maximi templum ingressus fuerat, Abbatæ possessionem adire est conatus, & mox iura omnia eiusdem Monasterij atque redditus ac possessiones occupare.

Cui conatui non modo Abbas electus & Conuentus, sed multò maximè Cæsar & Imperium, atque etiam Rex Catholicus, vt Dux Luxemburgensis & hæreditarius Monasterij protector, se iure optimo opposuerunt; cuius rei rationes aliquas ordine ac breuiter percurremus.

§. 2. *Tanguntur rationes nonnullæ & fundamenta, cur Imperator & Rex Catholicus Conatibus D. Archiepiscopi obstiterint.*

RATIO PRIMA.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quia Archiepiscopus (etsi Electio nulla foret) multis nominibus sit ac fuerit incapax Commendæ.

Quali sit animo erga Monasterium, dico non solum erga personas modernorum Religiosorum Conuentum constituentium, sed erga ipsum Monasterium istiusque loci Religiosos, in genere docet ipse libellus, nec alio teste opus est; Erupit in illo inueteratum vlcus. Videas Monasterium Religiososque ab omnibus retro sæculis in libello acerbissimè diffamari, iniurijs aperte iniquissimis in omni diffamationum genere lacerari, criminum, dolorum, falsitatum, seductionum, artium pessimarum, fraudum, mendaciorum, versutiarum, impudentiarum, perfidiarum, frontium, maliciarum, pessimarum intentionum, periuriorum, defectionum, rebellionum, ac denique omnium acerbissimum, quas malè affectus animus eructare queat, calumniis impeti. Sed & ve-

neficioꝝ, præſtigiarioꝝ, à quibus nullus tutus eſſe potuerit, conuitia ab illo audire ac pati debuit Religioſa hæc Domus; Quam in rem ad tēpora anni 1024. recurrit. Verūm quam id iniquè iniuſteque faciat, alibi oſtendimus: Si omnia acerbè dicta vellemus exprimere, oporteret totum libellum huc tranſcribere, qui nihil habet præter conuitia, inuectiuas, ſarcasmos, ludibria, contumelias, criminationes in Religioſos, Religioſumque ordinem quos neque reperias vel ſemel tantum in toto Libello, Religioſos nomināſſe, ſed ſuis ſolitis iniurioſis verbis, refractarios, rebelles, deficientes, quod ſi vocet aliquando Monachos, Cœnobitas, oſtendit ſatis per additas criminationes per contemptum his vti ſe nuncupationibus. Cui & illud ſimile eſt, quòd nec dignatus ſit Societatem Ieſu nominare, eo tamen nomine à Pontificibus approbatam, ſed Societatem Ignatianam, ex quo affectus erga Religionem Religioſosque dignoſcitur: Et quia talium dictorum hic mentio ad ius noſtrum conducit, nec falſa conuitia formidamus: ideo viſum fuit eum in finem ex Libelli textu aliquas lineas exempli cauſa annectere, *quæ nu. 14. & 15. in libello ſignantur, & ita habent.*

Quibus & criminibus ſimilibus falſorum, apertis dolis, aſtutiis, ſigmentis, fraudulentis que ſubſtructionibus, bello etiam & armis Potentiorum, Cœnobitæ Monasterij Sancti Maximini, fundacionibus ac donacionibus Archiepiſcoporum, inſolentiores facti, Pontifices, Imperatores, exteroſque Principes contra Archiepiſcopos ſuos concitarint, quibusque præſtigis, à quibus nullus, maximè circa annum Chriſti 1024. tutus eſſe potuit, ad machinationes ſuas peruerſas adimplendas, uſi ſint, & quomodo dapes, omnibus pudoris ac reuerentiæ clauſtris refractis, atteſtante Chriſtophoro Brovvero Societatis Ignatiana, in annalibus Treuirenſibus, veneno linerint, atque pocula lethifera miſcuerint, Archiuium Archiepiſcopale & Annales Treuerici pleniffimi ſunt, nec vno volumine conſcribi poſſet. Iſdem etiam artibus peſſimis uſi, ſchiſma Pontificium, temporibus Ottonis Secundi, in Sede Apoſtolica exortum, nec non eiufdem Ottonis, contra Lotharium Francorum Regem (cui Egebertus Archiepiſcopus, è Britannia Comitum ſanguine oriundus & conſanguinitate & amicitia coniunctus erat) diſidia ac bella quaſi fraudum ſuarum optimam occaſionem in prætenſa ſua commoda, arripuerunt, ac ab eodem nonnullisque in ſchiſmate Pontificibus, per falſa narrata, inualida Diplomata ſub & obreptitiè extractarunt. Simili planè verſutia iſdem Monachi, Henricis, IV. & V. ſchiſmaticis & excommunicatis Regibus Romanorum, ac Gilberto & Petro Leonis Pſeudo Papis contra Archiepiſcopos ſuos Egilbertum & Brunonem, legitimis Pontificibus adherentes, iſſque coniunctiſſimos aſtutiſſimè ſe adiunxerunt. Hæc Libellus. Iſtorum autem refutationem particularem, habes Prima parte capit. 3. Sectione quarta §. 2. & 3.

Adde & nunc illuſtrem iſtam ſententiam anni 1633. diei 19. Decembris, quæ ex iſtis calumnijs prodijt in qua nihil niſi flammæ & ignes fulmina, tonitrua.

At tali tam acerbò, tam capitali inimico non committi debere neque Monasterium, neque Religioſos, clamant omnia Iura Ciuilia, Pontificia, naturalia, diuina. *Clement. Paſtoralis de ſentent. & re iudic.*

Et fanè vel ex ſimplici naturali ſenſu palàm eſt, quod ſi tam potens ſimul ac acer, & infenſus, contra Abbatia ſtatum aduerſarius, Abbatis loco conſtitueretur, qui ſummæ rerum præeſſet, cui liceret iubere, vetare, de temporalibus, de ſpiritualibus diſponere, Religioſos admittere, dimittere, adiuuere, remouere, ſupprimere, inducere vel cogere, Archiuia, documenta in ſuam poteſtatem redigere, redditus potiſſimos aliò deriuare ſeu conuerrere, Religioſis minima

parte relicta, ære ac opibus, quæ omnium rerum neruus sunt, ab illorum potestate subtractis, funditus actum foret de Abbatia. Atque illud verum esse euentus docuit, vt infra particularius insinuabitur.

Ac vt ista malevolentia particularia indicia abessent, suffecerit & ipsa sola litis istius grauis de Monasterij statu tunc pendens ratio, vt inidoneus habeatur cui illud crederetur.

Argumentum inimicitia probanda sufficiens est ex graui lite: vt, si est lis de causa status. *Iacobus Menoch. de præsumptionibus lib. 5. præf. 43. n. 4.* Idem & quando existit lis de omnibus bonis, vel maiori eorum parte. *Idem ibid. n. 5. & de arbit. iudic. cas. 110. n. 4. 5. 6. alleg. Bald. in l. parentes C. de testib. Ancharan. consul. 16. col. 4. in fin. lib. 2. Crauett. conf. 21. n. 3. & alios.*

Hinc emanat Iudicis suspecti aut inimici recusatio, ne ei eiusue arbitrio vel minimum de rebus fortunisque illum perhorrescentis, relinquatur:

Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico potest, quam si ei ad impendendum commiserit, quem lædere fortè voluerit? *text. in cap. Quod suspecti caus. 3. quest. 5.*

Et quodammodo naturale est suspectorum Iudicium infidias declinare, & inimicorum iudicium velle refugere. *text. ibid.*

Sed particularius ad nostrum Commenda casum specialiter per Iura constitutum est, ne tutela credatur illi, qui litem cum pupillo (cui & Ecclesia comparatur) gerit.

Et quidem ita semper per Leges prouisum fuit, vt qui de statu contra pupillum litigaret, eiusdem Tutela incapax foret. *l. Si duas 6. §. amplius ff. de excusat. tutor.*

Pariter & ille, qui de multa parte bonorum litem cum eodem agigaret quamuis isto eodem digestorum iure non prohiberetur à tutela, cui leuis, nec de maxima bonorum parte lis esset. *l. propter 21. ff. eod. de excusat. tutor.*

Sed progredientibus temporibus Imperatores experimento pupillorumque periculis docti, cauendum esse perspexerunt, ne vllus minorum Creditor; siue ipsum minorem, siue res eius obligatas haberet, vlla ratione ad eius curandas admitteretur, atque ita constituerunt, *nouella 72 §. 1. & nouel 94* Ne fortè vel cautionem aliquam subtrahat, vel alio quouis modo eas, quæ apud minores sunt, probationes auertat, easque in minoris ipsius fraudem reticeat, vt *Gothof. in authentica minoris debitor C. qui dare tutores vel Curatores pos. & c.*

Sed verba ipsarum legum audiamus.

Nuper scripsimus (ait textus) legem super cura minorum (malignitates, quæ circa eos sunt ex frequentibus litibus quæ apud nos agitantur, inuenientes) quatenus nullus obligatus existens minoribus, aut obligatos eos habere dicens, curam exerceat, ne forsan in potestate rerum factus, agat aliquid circa minorem malignitatis; & lex ipsa nobis rata sit, & expressenti firmata. textu nouel. 94. in princip.

Nouell. autem 72 ita habet in rubric. Vt hi qui obligatos se habere perhibent res minorum, aut obligati sunt eis, ad eorum gubernationem penitus non accedant.

Et cap. primo. *Hec omnia lege corrigere volumus, & præcipue illud, vt si quis obligatum habuerit minorem, aut eius res: hunc non omnino ad curationem eius, vel si à Legibus vocetur, accedere. Quid enim non agat pro se, Dominus eiusdem existens, & aduersarij rerum detentator nuper effectus? propter hoc enim & illud sancimus, vt si apertissime manifestum est, quia is, qui sit administrator, ipse est iuri minoris obnoxius: neque ipse Curator erit, necubi aut cautionem furctur, aut alias probationes, quæ erant minoris, corrumpat: & curatio*

fiat ei rerum interitus propriarum. Hoc itaque lege tutissimâ colligetur, ut nullus eorum, qui obligatas perhibent habere res defuncti, ipsumque minorem, aut eius res, aut etiam, qui apertè obligatus existit, ad curationem eius accedat: neque habeat licentiam tale aliquid agere.

Et cap. 3. *Etsi hoc factum fuerit, tutelam non contingere neque curam, sed eum ab ea re procul expelli; ne ex hoc ipso hostem & non Curatorem adolescentulo præbeamus.*

Vbi Gothofred ad verb. hostem: *Præsumitur, inquit, hostis pupilli, qui litem aduersus eum habiturus est.*

Quam rem nostram, textus illi tetigerunt: nec alium testem in probationem facti, quam ipsa libelli monumenta aduocamus.

Exiguo illo tempore, quo Archiepiscopo dominari licuit, votisque potiri, qualiter sese erga Abbatiam gesserit, quid in eam statuerit, dicit illa eadem eius sententia anni 1633. 19. Decembris, cuius textum paulò infra adscribemus; Legi expedit, nec aliquid in illa est non dignum visu, meditatione, stupore. Tacemus illas vocum acerbitates, æ qui nimirum animi erga viros Religiosos indicia. Sed de rebus, quid? Se Abbatix perpetuum Dominum constituit, omnimodâ Iurisdictionem, Ecclesiasticam & temporalem in & super eandem Abbatiam, eiusque subditos, sibi addicit, portionem illam sibi pro Commenda assignatam, id est, duos bonorum Abbatix trientes, Archiepiscopatu Treuirensi incorporat, donec viginti octo mille, octingentos & quatuordecim coronatos, Abbatia illi ex integro pro pensionibus persoluat. Id parum est, sed insuper donec de sue præsentis Commendæ fructibus plenè respondeat; Neque hoc satis sed & quotusque de illatis (vt ait) damnis quæ ad miliones ascendere alibi asserit, plenariè satisfiat; id est, in perpetuum, duos illos bonorum trientes Archiepiscopatus annectit, & ab Abbatia auellit, neque hoc totum est, sed & alia præterea viginti millia coronatorum octingenta & triginta nouem ab reliquo misero disperso ac directo bonorum triente diuellenda, ac corradenda, sibi adiudicat, per viam executionem exigenda; idque in solutionem contributionum, à quarum exactione ipse Archiepiscopus, iure ac Iustitiâ, per Imperatoriam sententiam, paulò ante repulsus ac reiectus erat, & vt non posceret, condemnatus. O custodem! ô vindicatæ Ecclesiæ Tutorem, depositarium, commendatarium!

Quod si talia Sanctissimo Domino nostro innotuissent, dubium non est, quin prosequenter ab Abbatia repulisset.

Beneuola enim est S. Sedes & diffusiuâ sui, omnibus bene facere prona, sed & iustissima simul ac æquissima; neque admissura, vt ab eius authoritate quidquam prodeat, vnde alterius ius offendatur, vel tam manifestis occasionibus periclitetur.

Et sanè Sux Sanctitatis intentionem fuisse, vt non de noxio sed de proficuo Moderatore prouideret: constat ex hisce ipsius Bullæ clausulis, *vt Gubernatorum utilium fulciantur presidio. Item: Ac etiam eidem Monasterio de Gubernatore UTILI & IDONEO, per quem circumspectè regi & salubriter dirigi valeat, prospicere volentes.*

ARTICVLVS SECVNDVS.

Ex dictis sequitur Commendam, illiusque executionem ipso iure nullam esse.

Rescripta gratiæ ad beneficia subreptitia, sunt ipso Iure nulla; quia cum loco ti-

culi habeantur, illis annullatis, & titulus nullus remanet. *Petrus Rebuffus praxi benefic. tit. differ. inter rescripte. gratia & iustitia nu. 1. Clem. 1. ibi. nullus moment. de prebend. cap. ad aures. cap. constitutus & cap. Ad audientiam, & ubique D. D. de rescripte. l. 1. ibi. nihil videri impetrasse. ff. de natal. restit. gloss. in verb. lueras extra sedes: de concess. preb. in extra. 10 an. 22.*

Etiam Processus & Sententia Executoris lata Rescripti subreptitij ratione & alia, sunt nulla, *Idem Rebuffus eod. tit. n. 3. per text. in C. cum nostris. de concess. prebend. 161.* Factum obtentu litterarum nostrarum, eo quod per falsi suggestionem & veri suppressionem fuerant impetratae, haberetur irritum & inane. *cap. si proponente de Rescripte. Et quidquid occasione litterarum factum fuit. d. cap. constitutus in fine.*

Nam executio est accessoria ad gratiam, quae si fuerit nulla, & accessoria, videlicet executio, nulla remanebit; *Idem Rebuffus ibid. n. 4. l. cum principalis ff. de regul. iuris. Innoc. in cap. ex literis de Offic. deleg. Rom. sing. 330 circa primum col. 1. cum sequ.* Et si literae mandati sint validae, sic & literae executoriae. *cap. si super gratia de Offic. deleg. lib. 6.*

Neque in hoc casu saluat nullitatem clausula motus proprii:

Quia motus proprius non inducit dispensationem alicuius inhabilitatis, nec tollit defectum personae; Nam verisimile est, quod Papa gratiam non fecisset, si inhabilitatem sciuisset. *Rebuff. in forma Mandati Apostol. verbo, motu proprio vers. sexto: non inducit. & vers. septimo: non tollit. Iacob Menoch. de arbit. cas. 201. numero 81. 82.*

Item quia non tollit defectum intentionis concedentis; & illa quae non possunt opponi per viam subreptionis, opponuntur tamen per viam Iuris communis, cum proprio motu talium, dispensationem non faciat. *Gloss. ad cap. Si motu proprio de prebend. in sexto. Rebuffus ibid. vers. octavo non tollit. Hieronym. Gonzalez ad regul. 8 cancellar. gloss. 32. n. 5. Iacob Menoch. d. cas. 201. n. 81.*

Item, motus proprius non tollit subreptionem, quae re ipsa & ex Pontificis intentione provenit, & ideo, si qualitas beneficii in impetratione expressa non sit, vitiat ob omissionem, etiam si gratia cum motu proprio concessa fuisset. *Iacob Menoch. d. cap. cas. 201. n. 64.*

Item licet clausula motus proprii regulariter videatur tollere subreptionem, non tamen tollit defectum intentionis principis aliquid motu proprio concedentis. *Alexand. lib. 7. conf. 215. n. 1.*

Item motus proprius non tollit impedimenta iuris communis *Alexand. ibid.* Hinc si Papa faciat gratiam de beneficio Curati vel Principali in aliqua Ecclesia; talis gratia dicitur subreptitia, nisi in ea fiat mentio de cura vel principali-tate beneficii, *Idem ibid.*

Item clausula ex certa scientia, nihil operatur, nisi in his, de quibus praesumitur Principem habere scientiam, sicut sunt ea quae consistunt in iure, id est, in ipsis legibus, non autem operatur in his, quae Princeps praesumitur ignorare, qualia sunt ea, quae sunt facti. *Idem Alexand. ibid. n. 6.*

Item, quando substantia Rescripti est obreptitia, Rescriptum est censendum obreptitium; & non obstat clausula, ex certa scientia, quae tanquam accessoria non validat Rescriptum gratiosum, sed capit naturam sui Principalis. *Idem ibid.*

Item, quia motus proprius non tollit ius tertij. *Idem Rebuffus ibid. versiculo nono.*

Quia Papa non videtur velle praedjudicare iuri Tertij. *Idem ibid.*

Etiā iuri ad rem. *Ibid.*

Etiā si ageretur de modico præiudicio. *Ibid.*

Nam ista clausula, est similis Testamento, quod, ut plurimum, sit motu proprio: & tamen Testator non præsumitur velle iniuriam facere. *Idem Ibid.*

Item non tollit illa quæ sunt naturalia, quia sunt immutabilia. *Petrus Rebuffus loco sup. citat. vers. 15.*

Quamvis etiā verum sit, quod multa rescripta & multæ gratiæ conceduntur motu proprio, non ex motu proprio, sed propter instantiam partium: quæ cessante, Princeps non poneret clausulam motu proprio; ut iisdem illis verbis testatur *Card. Tuschus verb. motus proprius, conclus. 404. n. 6. allegans Cardin. Zabarel. conf. 142. in fine.*

RATIO SECUNDA.

ARTICVLVS TERTIVS.

Quia Abbatia est status ac membrum Imperij.

Archiepiscopum illud Sanctissimo Domino nostro non indicasse, vel ex hoc satis intelligere licet; quod contendat Abbatiam esse suam, etiamnum posteaquam ab illâ per Imperatoriam sententiam est exclusus; unde & conijcitur eundem illam proposuisse suam esse, neque aliud peculiare, quam alias Abbatis Treuirenses habere. Quin & idem dignosci potest ex inscriptione decisionis secundæ, à sacro Rotæ consistorio datæ, quæ ita est: *in causâ Treuirensis Abbatie S. Maximini.*

Vnde contingit, ut à Sanctâ Sede integrum bessellem, siue trientes binos ex omni Abbatie temporalitate distrahendos sibi que applicandos obrinuerit.

Quantum autem momentum sit, ut Imperij membra, statusque in sua integritate ac plenitudine, quoad temporalia consistant conferenturque, illud ipsum melius ab vniuersali Imperio dici poterit, quod vtrique per suarum partium mutilationem debilitatur & in suo corpore sentit detrimentum: quod suis membris infertur; Itaque illud Imperatorie Maiestati, Imperioque tractandum relinquimus.

Hoc solum hic attingemus, Sanctæ Sedis intentionem non esse, ut in suis statibus membrisque Sacrum Imperium labefacteretur, lædatur aut infirmeretur: Ac proinde quod ab Archiepiscopo impetratum fuit, non concessuram fuisse, si non tacita fuisset illa Monasterij qualitas ac conditio.

RATIO TERTIA.

ARTICVLVS QVARTVS.

Quia Abbatia est foundationis Imperatorie.

Fundata, constructa, dotata est Abbatia Maximiniana ab Imperatoribus ac Regibus, ut Religiosi pro eorum salute Deum orent, cum hac expressâ lege, ne quidquam de eiusdem bonis, eam in rem, assignatis diminuat vel

ad alios vsus transferatur, atque vt Abbates ex Religiosis eligantur & consti-
tuantur.

Probat per Diplomata, quæ tertia parte edidimus, atque etiam per ea, quæ
in prima huius operis parte dicta & deducta sunt:

Quod si illud Summo Pontifici innotuisset, dubio procul foundationi Impera-
toris præiudicium inferre nolisset, neque per externæ à Religiosis personæ
in Abbatiam Abbatisque munus immisionem neque per duorum trientium
ex Religiosorum Abbatiaque bonis translationem; *non enim consueuere Sum-
mi Pontifices talibus derogationibus vti propter Regiæ dignitatis celsitudinem, vt
ait Didac. Couarrun. practic. questio. capit 36. numero 6. vers. secundum in iure
patronatus.*

Sed neque de facto derogauit, nec de foundatione Regiæ vllam mentionem
fecit; quamuis ad inducendam derogationem id ipsum fieri necessum foret,
idque expressè etiam in simplicissima foundatione laica, cuiuscunque priua-
ti, ne dicam. in summa illa Imperiali Regiæque celsitudine. *Idem Couarrun. eo-
dem cap. 36. n. 6.*

Quod & adeo necesse est, derogationem fieri expressam in quorumlibet
laicorum, etiam priuatorum iure, vt non sufficiant clausulæ generales dero-
gatoris, etiam si adesset clausula motus proprii, vel clausula, non obstant. *Pe-
trus Rebuffus in praxi benefic. tertia parte signatura in verbo necnon Iuris Patro-
natus numero nono alleg. Felin. in suo tractat. Quando littera Apostolica noceant
Patrono.*

Vt id omittamus, quod contra similes derogationes passim in Regnis stati-
busque Christianis vsu ac obseruantia in Reipublicæ bonum introductum esse
cernitur, vt non admittantur, tanquam per importunitatem ac contra Sum-
morum Pontificum intentionem extortæ. Sed ad eundem Summum Ponti-
ficem super similibus impetrationibus rescribatur, ad Suam Sanctitatem infor-
mandam, benignissimè rationes auditoram, & admissuram, importunæque
impetrationi remedium allaturam. *Teste eodem Couarrun. d. cap. 36. n. 3. & sequen-
tib. vbi inter cetera hæc habet.*

*Hæc verò (ait) derogationes, an Reipublica Christiana conueniant, præsertim v-
bi frequentissimè contingunt, nimirum precibus, ne dicam ambitiosis, ac falsis ex-
positis causis, aduersus ipsam Sanctorum Pontificum voluntatem impetrata, ipsi
viderint, qui nihil aliud curant, quam hisce, vel alijs modis contra testatorum
ultimas voluntates, & veterum Canonum decreta nullum Ecclesiæ ministerium
exhibentes, pluribus sacerdotijs & beneficijs iniquissimè ditari. Apud Hispanos mi-
nimè derogationes istæ admittuntur nec admitti consueuere. Imo suprema Regis tri-
bunalia, & qui Regio nomine illic iustitiæ ministerio præsumunt, statim Apostolicas li-
teras examinantes propter publicam utilitatem, earum executionem suspendunt,
earundem vsu grauissimis pœnis & comminationibus intercedentes, Idem & apud
Gallos fieri testantur. Petrus Rebuffus in praxi beneficiorum 3. parte signatura
in verb. necnon Iuris patronatus, numero duodecimo & trigesimo sexto. Idem Re-
buffus in tract. de nominationibus quest. 15. numero 2. & Carol. Molin. in regul.
Cancell. de infirmis resignan. num. 32.*

RATIO QVARTA.

ARTICVLVS QVINTVS.

Quia Archiepiscopus Commendam impetrauit ante deuolutionem.

Illud palàm est, quod Sua Sanctitas maximopere intendat stare pactis siue concordatis cum Natione Germanica initis, eademque conseruare ac obseruare: per ea autem pacta conuentum est, vt electionibus suum sit robur, neque aliter aut aliàs à Sancta Sede contra illas prouideatur, quam si ob lapsum temporis ad confirmationem prosequendam præfinit; aut ob non Canonicam electionem, deuolutio ad Sanctam Sedem contigerit.

Atqui certum est confirmationem tempore præfixo fuisse petitam, neque vllam culpam ea in re Conuentui aut Abbati electo posse imputari.

Vt autem electio pro non Canonica haberetur ad effectum deuolutionis, opus erat vt sententia nullitatis declaratoria, & quod necessarium est, antecedens causæ cognitio, instructa lite, & parte audita, præcederet.

Siquidem illo casu quo Electores non eligunt scienter indignum, sed error tantum accidit in electionis forma, non priuantur electione, neque fit deuolutio ipso iure, sed tantum per sententiam, *cap. quauquam de elect. in 6.*

Atqui impetrationis tempore, non solum nulla lata erat contra electionem electoresque sententia (vti neque ad hoc vsque tempus vlla lata est) sed neque vlla negotij examinatio tractata fuerat.

Quod sanè manifestissimum est; & patet ex hoc ipso, quòd Archiepiscopus determinationem nullam aliam obtendat, quam illas binas à Rota Romana profectas decisiones:

Quæ tamen decisiones longè posteriores sunt ipsa Commendæ concessione: Siquidem Commendæ concessio & ipsa Bullæ expeditio est data pridie Nonas, quæ quarta est, Februarij, anni 1634.

At prima Rotæ decisio est data 20 Nouëbris eiusdem anni, decem pene mensibus post Commendam, quæ omnia ex ipsis actis liquidò parent.

Et tamen secundum ius commune (vt authoris verbis vtatur) collatio facta ante deuolutionem non valet, quia antea Collator nullam conferendi potestatem habebat in beneficio non deuoluto, nec conualescit nisi de nouo conferatur post tempus. *Petrus Rebuffus præxi beneficiorum tit. de deuolutionibus n. 32.*

Quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare; nec ista Collatio coloratum præbet titulum, quia omnino est nulla. *Id. ib.*

Cui vtique iuri Suam Sanctitatem se conformare intendere, dubitandum non est, præsertim intercedentibus pactis: & contra eius intentionem esse, si quid aliud, aut per importunitatem, aut per aliam circumventionem impetretur aut eliciatur, cuius rei rationes latè deductas *Vide apud Hieronym. Gonsalez sup. reg. 8. Cancel. glos. 28.*

RATIO QUINTA.

ARTICVLVS SEXTVS.

Sumitur è Bullæ textu.

Ipsa Bulla longè anterior est decisionibus Rotæ, vt iam diximus, & tamen in eadem Bulla mentio fit earundem decisionum hisce verbis: *Præfata verò electio, de mandato nostro in Sacro Rotæ auditorio examinata non esse talis quæ veniret confirmanda, seu minus canonicè ac præter ac contra Sacrorum Canonum formam facta fuisse per binas decisiones declarata fuerit, Nos propterea, &c.* Illic fundatur Bulla in decisionibus, quæ tamen tempore Bullæ non extabant, nec erant in rerum natura.

Vnde dignosci potest, clausulas in Bulla insertas non innotuisse Summo Pontifici, nec subsistere posse Bullam, errore illo obstante.

RATIO SEXTA.

ARTICVLVS SEPTIMVS.

Ex alia Clausula depromitur.

Clausula etiam inseritur in Bulla (saltem vt illa promulgata & à perillustri Domino Husmanno, Metropolitanæ Ecclesiæ Treuirensis Præposito, tunc se pro eiusdem Bullæ executore gerente, insinuata fuit) incipiens: *Decernentes præsentis litteras, &c.* per quam constituitur, vt valeant litteræ, etsi non vocati, neque auditi fuerint Abbas electus & Conuentus, causæque, ob quas electio nulla existeret, verificatæ non fuerint, vtque non audiantur aut admittantur in allegatione vltiarum causarum, quantumuis iustissimarum. Quam sanè clausulam non processisse ex mente aut intentione Summi Pontificis, verisimillimum est, cum tollat ipsam iustitiam siue iustissimarum causarum allegationem atque etiam ipsam defensionem, quam nec tolli posse, tam ipsum naturale ius, quam etiam Pontificium ac ciuile statuunt: *Clement. Pastoralis, de sentent. & re iudic.*

Et aptè ad hoc propositum *Card. Tusch. verbo rescriptum conc. 219. nu. 8.* Amplia, inquit, quia non valet rescriptum, per quod quis priuatur bonis suis sine citatione & iustificatione; quia talia rescripta non consueuerunt concedi, sed præsumitur circumuentus, & deceptus Princeps, talia concedendo; ideo debet executor etiam merus supersedere, & rescribere & expectare secundam iustionem. *Bald. Conf. 359. proponitur quod inter, per tot. lib. 1. Alexand. conf. 123. viso processu in sine lib. 2.*

RATIO SEPTIMA.

ARTICVLVS OCTAVVS.

Ex eadem Clausula.

EX illa autem Clausula, *Decernentes, &c.* conuincitur, Abbatem Conuentumque non fuisse vocatos nec auditos, causasque ob quas electio nulla exi-

steret, iustificatas aut verificatas non fuisse; vnde adhuc superest, vt audiantur & de electionis validitate aut inualiditate, per sententiam pronuntietur, tam ex iuris communis, quam particulariter ex concordatorum Germanicorum ratione.

Conuincitur etiam per eandem clausulam, quod persuasum fuerit, Abbatiam Maximinianam subesse ordinario loci, vt ex textu patet: vnde colligitur, quam non innotuerit Summo Pontifici qualitas conditioque Abbatia.

Quæ hic Iuris nostri tuendi causa, omitti non debere credidimus, certi, quod id bonâ cum veniâ ac gratiâ Sanctissimi Domini nostri faciamus, cuius certissima est voluntas pro eius eximiâ Clementiâ ac Iustitiâ, vt cuique rationes suas explicare liceat, etiam contra rescripta ab eius bonitate per importunitatem malè elicitâ; Adeo vt & permittat, immo iubeat Sancta Sedes, litteris Apostolicis, quæ vel solam falsam latinitatem contineant, fidem non adhiberi. *cap. ad audientiam de rescript. his verbis, Litteras tibi Apostolicas presentavit, quibus quoniam manifestum continent in constructione peccatum, fidem te nolumus adhibere.* Imo & velit non fieri, quod fuerit prauâ persuasione suggestum. *capit. Si quando, de rescript.* Inde & oritur quod potius rescriptum præsumi debeat falsum, quam quod voluerit tollere ius Tertij. *Hieronym. Gonzalez super Regul. 8. Cancel. gloss. 28. numero decimo.* Et hinc illæ crebræ Sanctæ Sedis contra subreptionem importunitatem, circumventionem, sanctiones *cap. Sedes Apostolica. cap. constitutus, de rescript. cum similibus & in iure civili, tot. tit. Si cont. ius vel vtilit. pub. de precib. imper. offerend. de diuers. rescript.* Vnde & à primarijs Ecclesiæ Principibus talia scripta traditaque leguntur. *Papa displicent timentes suarescripta contra ius, in tantum, quod non audeant reclamare, quia imo quilibet grauatus potest audiri verbi Cardinal. Tuschi in verbo rescriptum Conclus. 219. num. 32. alleg. Cardinal. Zabarel. consi. 142. numero quarto in fin. addit extende, Quia Ecclesia Romana vel Sedes Apostolica quandoque concedit non concedenda ex importunitate impetrantium, ideo veritas est dicenda contra tales concessiones alleg. Iterum Zabarel. consi. 143. maximè in fin. vbi numero 2. Quod licet impugnare ex defectu intentionis concedentis.*

RATIO OCTAVA.

ARTICVLVS NONVS.

A tempore confirmationis petitæ.

Certum est, quod confirmationem intra tempus *in cap. cupientes* præfixum prosequuti sunt: At contrarium persuasum fuisse patet ex Bulla.

RATIO NONA.

ARTICVLVS DECIMVS.

Ab electionis validitate.

Vbi Iudicio agere licuerit, quod & se Maximiniani obtenturos confidunt, sperant fore, vt electio iudicetur Canonica, ac certè probabunt se eandem

formam obseruasse, quam centum ab hinc & amplius annis continuâ serie in electionibus obseruârunt, quæ & sic peractæ à Summis Pontificibus Canonice declaratæ fuerunt; Immo & ostensuros se existimant. Quod si minutia aliquæ Doctorum opinantium, & præter ac supra ipsum textum extensiones inducentium remoueantur, habuisse electionem illa, quæ in *cap. Quia propter*, existuntur.

Quamuis & præterea, ut electiones quæ in Imperio celebrantur, Canonice censeantur, non requirantur ex vû & obseruantia immemoriali, solemnitates dicti Capituli, *quia propter*. & id probatur ex innumeris electionibus toto Imperio ab Ordinis Benedictini Monasteriis celebratis, in quibus, tametsi non fuerint obseruatæ omnes solemnitates eiusdem Capituli, (quas aliqui dumtaxat Doctores putant necessarias) nihilominus à Sancta Sede pro Canonicis habitæ, & tales declaratæ & confirmatæ semper fuerunt, ita ut vû & consuetudine toto Imperio notissimâ, explicatum sit, quænam electiones pro Canonicis haberi debeant.

Quod autem contra electionem à Sacro Rotæ Romanæ Auditorio decisum fuerit Id sanè non leuem auctoritatem habere fatemur, tantorumque virorum iudicia suspicimus, ac, ut par est, veneramus, sed tamen licere existimamus ius nostrum hoc non obstante, prosequi, sententiamque Iuris ordine ferendam à Iudicibus competentibus postulare, quamuis enim Rotæ magna sit auctoritas & præualere opinioni communi censeatur: *Cardinal. Tuschus verbo Romanæ Rotæ conc. 368 numero primo*. Tamen decisiones Rotæ non faciunt ius inter partes, & non sunt sequendæ, nisi dictum earum probetur, sed imo statum dicto etiam minimi Doctoris assignantis meliores rationes. Verba eiusdem Cardinalis Tuschi *eadem conclus. 368. numero quinto allegat. Gomin. cons. 34. maxime numero quinto, & Franch. in cap. duobus rescript. libro sexto, numero decimo.* & quod non sit standum auctoritati Rotæ, sed Iuris rationi. *Idem Tuschus ibid. numero 6.*

In causis autem, in quibus de partium Iure ac de Iustitia distribuenda agitur, præsertim in arduis, Sæ Sanctitatis intentio est, ut ordo Iuris, & præsertim illa, quæ sunt de substantia Iudiciorum, obseruentur. *cap. in causis de sentent. & re iudicata*: cuius sunt hæc verba: *In causis quæ Summi Pontificis Iudicio deciduntur, & ordo iuris, & vigor æquitatis est subtiliter obseruandus.*

ILLATIO EX PRÆDICTIS.

ARTICVLVS VNDECIMVS.

Ex præmissis sequitur Archiepiscopum Abbatia bona possessiones que inuadentem, iure cohibitum fuisse.

Authoritatem Summi Pontificis Libelli Scriptor magnis clamoribus ostentat, sed tantum ostentat: in re autem sua commoda spectat non illam, videre licet quantâ resolutione Abbatie in spiritualibus subiectionem Archiepiscopo adscribat, ut in hoc Sanctæ Sedis immediatam iurisdictionem à nullo vnquam (præter ipsum) in dubium reuocatam, tollat. Videndum itidem qualiter ipse de Commenda ac de electione electique Iure iudicare præsumpse-

rit, parum sollicitus si Apostolicæ Sedis Iurisdictionem vsurparet, eiusdemque auctoritatem negligeret. Et certè si contra electionem ad Episcopatum Spirensem, vel etiam ad Archiepiscopatum Treuirensis, similia ijs, quæ hoc in casu, contigissent, dubio procul longè alia, quam nunc censuisset, dixisset; Atque in hac Hypothesi sit vel ipse Iudex.

Authoritatem Sanctæ Sedis semper, vt humillimi filij reueriti sunt, ac perpetuò reuerebuntur Maximiniani.

Sciunt autem, hoc, quòd lege permittente fit, illud Sanctâ Sede permittente, volente, lubente fieri.

Atque adeo defensionis nostræ fundamentum in Sanctæ Sedis voluntate ac auctoritate iactum, constitutum ac infixum esse. *Se in hostium sinu reponere*, ait Canon, *hoc quidem iure timetur, hoc demore vitatur, hoc summa fugit ratio, hoc abhorret natura. Clement. Pastoralis desentent. & reuadit.*

Quod etiam pro conseruatione bonorum ac rerum verè dixeris, nec minus naturalis est pro istis defensio.

Nec itidem minus inuasor aut spoliator est, qui titulum nullum, ac talem, qualem supra descripsimus, obtendit. At vero competit spoliū contra illum, qui rescripto Principis subreptitio vel nullo innititur. *Card. Tuschus verb spoliatus, concl. 399. n. 8.*

Quando quis à Principe obtinuit rescriptum, quo ingredi possit possessionem, si is ingrediatur non vocato possessore, dicitur eum spoliare, *l. Meminerit C. vnde vi. l. vlt. C. si per vim, vel alio modo & c. Jacob. Menoch de recuper. pos. remed. 8. num. 69.*

Item, spoliatus vigore gratiæ motus propriij cum facultate apprehendendi possessionem propriâ auctoritate, amoto quolibet detentore, debet restitui, quia motus proprius non habet priuilegium spoliandi, & facultas data intelligitur, iuris ordine seruato. *Cardin. Tuschus, verbo spoliatus, conc. 394. n. 11.*

Item, si Iudex priuat aliquem sua possessione contra ius, & ordine non seruato, est spoliatio. *Alberic. ad d. l. vltim. C. si per vim & c. cap. Conquerente de restit. spoliat.*

Notum est, etiam in merè beneficialibus, competere cuius ius opponendi, possessionemque suam tuendi, etiam contra titulum ostentantem; vnde passim videre contingit, pro eodem beneficio, diuersos titulos, binos, ternos, quaternos, contra se inuicem contendentes, ac primum in possessorio, deinde in petitorio litigantes; quæ vtique iudicia vtraque supersunt ordine peragenda, post titulum impetratum, atque etiam post attentatam possessionem ex clausula inuestituræ in prouisionibus communiter inserta.

Cuius quidem possessorij causam ad sæcularem potestatem pertinere, quasi, quod possessio sit quid temporale, contendunt Doctores; & ita apud diuersas nationes vsus obtinuit. *Guido Papa, quæst. 1. Præses Faber in suo Codice lib. 3. titulo 2. def. 12. & inter Germanos Gayllus practicar. obser. lib. 1. obser. 37. n. 5.*

In quibus quidem possessorijs iudicijs examinatur titulus ad iustificandam possessionem, quæ nulla est absque illo, eique possessio adiudicatur, qui potiora in petitorio iura ostenderit. tractantur autem illa, quæ ad proprietatem spectant, non vt de proprietate decernatur, sed vt de possessione bene iudicetur. *Idem Fab. cad. def. 12. & ipse vsus testatur.*

Sed & Doctores illi, qui de iure negant possessionis causam ad sæculares pertinere, tamen fatentur illos partes suas posse interponere ad hoc, ne vis fiat, aut iniuria, & ne quis indebitè sua possessione spoliatur.

Imò, quod magis est, vbi neque de possessorio, neque de vlla temporalitate agitur, sed de exercitio meræ Ecclesiasticæ Iurisdictionis, posse ab autoritate sæculari vim ac iniuriam repelli.

Inter quos nobis erit vnus instar omnium *Didacus Couarru.* Doctor Religiosissimus, *practicar. quæst. cap. 35.* cuius verba hic transcribere non abs re esse existimaui.

Sextò, inquit, Non negamus, posse iustissimè Iudices Regios, qui pratorijs assident, & inibi iura partium Regio & supremo nomine tutantur, extraordinariè tractare causam possessoriã, in qua de possessione beneficij disputetur ad effectum, vt quæta Respublica sit, ne fiat alicui iniuria & violentia, aut indebitè possessio, quam obtinet, expolietur.

Hoc enim etiam in Neapolitano Regno sæpè fieri testatur *Matth. de Affl. decis. 24.* scribens, in hoc iudicio potiùs agi de defensione extraiudiciali, quàm de iudiciali ordinariã cognitione; quia tantùm id agitur, quòd quis restituatur ad possessionem, quã iniurè & per violentiam fuerat expoliatus à Iudice Ecclesiastico.

Cæterùm in hac Regiã & Castellana Republicã illud obseruatissimum est, & diu obtinuit à tempore, quod memoriam hominum excedit, posse ab his, qui à Iudicibus Ecclesiasticis vi & censuris opprimuntur, Regios auditores & Consiliarios, qui apud Regia suprema Prætoria iura litigantibus reddunt, omnino adiri, vt vim auferant, & compellant Iudices Ecclesiasticos ab ea inferenda cessare. Extat inter huius Regni leges lex Regia *5. tit. 1. lib. 2. ordine (hodie 1. tit. 6. lib. 1. Recop.)*

Hic autem Forensis vsus & praxis, quã Regij Consiliarij vtuntur, multis rationibus iustificari potest, & primò propter maximam eius vtilitatem, quæ Reipublicæ accedit: cùm alioqui, nisi remedium hoc & auxilium aduersus Iudices Ecclesiasticos adhiberetur, grauissimè opprimerentur innocentes à Iudicibus Ecclesiasticis, qui procul à Romana Curia passim Iurisdictione & potestate Ecclesiastica abuterentur.

Secundò probatur autoritate text. in *capit. Filijs vel nepotibus 16. quæst. septima,* vbi constat, Episcopis & Archiepiscopis negligentibus punitionem eorum Rectorum, qui bonis Ecclesiasticis abutuntur, posse Regem adiri, vt illi malo medeatur. Et licet *Panormit. in capit. Qualiter & quand. de iudic.* aliter illius capituli verba interpretari velit, & dicat, illum textum corrigi per iura noua, profectò nulla extat iuris noui correctio ad hunc effectum, vt Princeps sæcularis oppressos violentiã Iudicum Ecclesiasticorum inferiorum liberet interim, donec à Summo Pontifice præstetur iure debitum auxilium.

Tertiò ad idem conducit plurimùm *text. in C. Principes 23. quæst. 5.* quo in loco Testimonium Isidori à Gratiano adducitur in hoc, vt sciamus, Principes sæculi intra Ecclesiam, eam potestatem habere, vt superborum ceruices comprimant, & quod fieri non potest per Iudices Ecclesiasticos, ab ipsis iuxta disciplinam Reipublicæ vtilem, executioni mandetur: Ergo vbi præsto non est, qui liberet oppressos à Iudicibus Ecclesiasticis, potestate quidem Ecclesiæ, ipse Princeps sæcularis poterit auxilium miseris ministrare.

Quartò, his accedit *Hieronymus in Commentarijs ad capit. 22. Hierem. cap. Regum 23. quæst. 5.* Regum, inquit, Officium est proprium facere iudicium atq;

iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos. Idem constat auctoritate *Ioan. Papæ octavi quæ ab ipso Gratiano traditur in cap. administratores 23. quæst. 5.*

Quinto, Iustitia huius praxis ex eo deduci videretur, quod cum omnes fere Christiani orbis Principes sæculares hac utantur, & tot annis fuerint vsi potestate, consilio prudentissimorum virorum, qui iustitiæ zelo & Christiana pietate id ipsis persuaserint, Credendum omnino est hoc in maximam fieri Reipublicæ utilitatem, commodum, & ad rectum vtriusque spiritualis & temporalis Iurisdictionis usum & compendium. Quod si quis contendat à Principibus sæcularibus hanc tollere potestatem, statim, non quidem serò comperiet, experimento manifestissimo, quantum calamitatis Reipublicæ inuenerit. Hic verò forensis vsus non tantum in his Castellanis Regis Hispaniarum ditionibus & principatibus, sed & apud Gallos, aliosque Christianæ Reipublicæ sæculares Principes est equidem receptissimus: vt commemorat omnium, quos ego legerim, diligentissimè *Martinus Azpilcueta in C. cum contingat. De rescipit. remedio primo, pagina 146. Carolus de Grassalia l. 2. Regalium Franciæ iure Steph. Aufrer. in Clement. 1. de offic. ordin. regu. 2. fallentia 30. Ista Didacus, Qui paulò post. eod. cap. 35. n. 5. hæc subuertit.*

Secundo adnotandum est ius hoc, quod Castellanus hic Principatus & Regia obtinet Respublica, ne dentur Ecclesiastica beneficia exteris, non tantum procedere à concessione Romanorum Pontificum, præscriptione & vsu immemorabili, vt constat in *l. 18. & seqq. lib. 1. ordin. rit. 3. (hodie l. 14. tit. 3. libr. 1. Recop.)* & multis alijs pragmaticis à Carolo Quinto Hispaniarum Rege primo editis: sed & à maximâ & euidenti regiminis spiritualis & Ecclesiastici utilitate, ita quidem, vt ex contrario vsu & praxi plures contingant Ecclesiarum ministerio calamitates, quarum si certam habuerit Summus Christi Vicarius cognitionem, dubio procul pro illius supremæ dignitatis, quam Summus totius Ecclesiæ Pastor & Rector obtinet, integritate, iustitia, & diuini cultus zelo, tantis & tot malis medelam adhibebit. Hæc ille.

Atque hæc ita se habent in genere & in Thesi communi, sed & hic concurunt specialia multa, summâ consideratione dignissima.

Agitur enim de membro statuque Imperij, de Cœnobio Imperiali ad Imperatores speciali iure pertinente, qui bona, iura, regalia, temporalia tradiderunt, qui circa Cœnobij temporalem statum, Iurisdictionem habent certam non controuersam, eamque semper exercuerunt, & cum de quæstionibus eiusdem statum concernentibus tractari contigit de illis cognouerunt, deciderunt, disposuerunt. Et sanè quod Abbatia hæc, prout est membrum ac status Imperij, & ea ratione quoad temporalia respectum habet ad Imperatorem Imperiumque, tanquam idem Imperium vt pars integrans, ex suis regalibus, feudis, fundis, rebusque omnibus temporalibus, componens, quod inquam, prout talis, & isto respectu, subit Imperatori Imperioque (vt & cæteri omnes Imperiales status) probatur non solum ex vsu communi Imperij, sed & per specialem istam status causam coram Cæsareâ Maiestate nuper agitatam ac decisam ipso Archiepiscopo agente, ac denique per documenta ista omnia in tertia huius operis parte edita, quæ de Abbatia huius temporalibus, Statuque, Imperatores semper cognouisse, statuisse, ac disposuisse testantur.

Hæc sanè non necessariò disseremus, & suffecerit ipsius Imperatorij facti

autho-

authoritas, & ad illam nos retulisse: Rationes suas habet Imperatoria Maiestas & semper habitura est, Consilia illi sunt prudentissima, sapientissima, æquissima, Viri fidi rerum periti, qui non nisi salutaria iustaque suggerant, ac ipse inuictissimus Imperator supra omnia Consilia prudens Iudex, qui & hæcenus ad Sanctissimum Dominum nostrum Pontificem maximum causas rationesque suas referri mandauit, quas & gratas habuisse Suam Sanctitatem, habituramque semper, pro sua æquitate confidimus.

Interim poterant Maximiniani autoritate propriâ Archiepiscopi conatibus resistere, rerum suarum possessionem continuare, vim vi repellere, si viribus inferiores potentiori impares non fuissent; Verùm ad Imperatorem recurrerunt, ad Iustitiæ Caput, Fontem, Statuum Imperialium Sacrique Imperij conseruatores, defensores. Et quis culper? videre libeat quam amantissimas litteras Sua Maiestas ad Archiepiscopum scribere dignata fuerit; edidit nonnullas & ipse Libelli Author litt. BB. notatas, quas & hic non inutiliter inferi posse duximus. tenor talis est.

Littera Bb.

LITTERÆ FERDINANDI II.
 Imp. ad Archiepiscopum & Principem Electorem Treuirensis,
 in causa Sancti Maximini, de Dato Viennæ
 4. Iulij 1625. è Germanico in Latinum
 translata.

FERDINANDVS II. &c. Reuerende dilectæ Cognate & Princeps Elector, Dilectionis Tuæ literas responsorias de dato Confluentia 13 præterlapsi Mensis Aprilis, Monasterium Sancti Maximini concernentes, & in quibus deinde, Tuæ Dilectionis à Serenissima Principe, Domina Isabella Clara Eugenia, Infante Hispaniarum, Archiducissa Austria, Ducissa Brabantia, & Comitissa Flandria, vidua, dilecta Nostra Amica & Sorore, Eiusdemque Regimine Luxemburgensi, atque Conuentu dicti Monasterij, specialiter se grauari sentiat, cum vltiori petitione, rectè accepimus. Quæ præcipue in hoc consistunt, quod sua Sanctitas, absque vlllo Tuæ Dilectionis instinctu, aut causa data, præuia cassatione Electionis moderni Abbatis, Commendam dicti Monasterij, Dilectioni Tuæ, contulerit, cui eò minus sese opponere voluit, ne Tertio cuidam, & extraneo (quod certò euenisset, nisi eam Dilectio Tua acceptasset) in Monasterij præiudicium, obtingeret. Cumque iam realem possessionem, sine vlla contradictione acceperit, sperare Dilectionem Tuam, Nobis id offense loco non fore, sed Nos potius ad Tuam Dilectionem in ea tuendam, & oppositiones in contrarium remouendas, prout etiam ad Iustitiam, in Eiusdem & sepememorati Monasterij, coram nostro Casareo Aulico Consilio, indecisè pendentibus litibus, quantocius administrandam, addictos mansuros, prout Dilectio Tua desuper Nos obedienter implorauit, rogauitque. Nos quidem illa, quæ à Dilectione Tua, ratione præmissæ Cassationis Electi Abbatis, & sibi oblata Commendæ, & qualiter ea peracta sint, aliaque à Dilectione Tua, in medium adducta, aliò remittimus. Nec tamen adhuc, præuia causa omniumque eius circumstantiarum diligenti ponderatione, perspicere possumus, quo Iure, post receptam nostram Casaream inhibitionem & Mandatum,

allegatam possessionem apprehendere, aliaque attentare, Dilectioni Tuæ licuerit, presertim cum Dilectio Tuæ, cum Monasterio adhuc sit in litis pendente, & Eadem, super antehac allegatis causis, Ipsamet pro sua prudentia facile iudicare possit; Nos eiusmodi attentata, quando temporalia & secularia, quæ à Nobis & Sacro Imperio dependent, unde etiam Sacri Imperij Contributiones & impositiones solui debent, in Commendas attrahi volunt, permittere aut excusare nullatenus posse, nec omnino videremus, quomodo cultus diuinus, in pristino statu, & cum tanto numero Religiosorum conseruari, primi Fundatoris & aliorum Nostrorum in Imperio Antecessorum intentio & larga fundatio saluari, atque Nobis & Imperio, sua debita tradi possint, si Dilectio Tuæ, duabus partibus reddituum Monasterij, absque villo onere, iuxta contentum Bullæ Papalis, gaudere; tertia verò pars, cum omnibus oneribus, Monasterio manere deberet, vt taceamus quam magna exinde scandala, etiam Dilectioni Tuæ & omnibus Ecclesiasticis Statibus, si talia introducerentur, per quam onerosa præiudicia, & totalis euersio, Sacri Imperij antiquissimarum Constitutionum, quæ potissimum in Statu Ecclesiastico consistunt, inde exoriri, & apud vtriusque Religionis Status, in Imperio, insolita sequela nasci possent. Prout igitur Ipsamet Dilectio Tuæ hoc rationabiliter perpenderit, nec etiam nomen habere vult, quod ad Eiusmodi præiudiciales Ordinationes, apud Curiam Romanam, minimam ansam dederit, Hinc denuò Eandem amice & clementer monemus, vt iam dictas cause circumstantias mature cordi sumat, seque priori nostro Rescripto, & ipsimet æquitati, conformet; omnes præsumptas violentias, ceteraque, quæ Eadem hæctenus, pro stabilienda sua intentione, ulterius tentauit, penitus & quamprimum dimittat, sepe mentionatos, Abbatem & Conuentum, illorumque Officiales & subditos, neque personaliter, neque realiter, vllatenus grauet aut molestet, sed ordinariæ Iuris decisioni, ad quam Nos Dilectioni Tuæ, omnem vtilem promotionem exhibere parati sumus, acquiescat.

Qua conuenienti oblatione præuita, Nos etiam penitus confidimus, à sua Sanctitate, (quæ Ipsamet iam tandem fatebitur, Suos in hac causa excessisse) tanto facilius impetrandum, vt præsumptam hanc Commendam euancescere sinat, & suum prætentum lus, Sacri Imperij paci & incolumitati, condonet. Interea omne id, quod Dilectio Tuæ, per possessionem præsumptam, alioque modo, contra Monasterium attentauit, ne vllatenus in præiudicium irahatur, penitus per presentes cassamus, & pro irrito habemus & declaramus. Quæ, pro rei exigentia, celare Dilectionem Tuam nolimus; remanemus præterea Dilectioni Tuæ, ad amicitiam, gratiam Casarem & omne bonum, perquam procliuus &c. Datum Viennæ 4. Iulij 1625. &c.

Istis alijsque mandatis non paruit Archiepiscopus & se non pariturum aperte testatus est, istiusque contumaciæ monumentum etiam in Libello extat sub lit. EE. At contumaciam vinci par fuit, Casarem supra esse, iussa exequi.

In quo sanè miranda est ac totis sæculis commendanda Iustitiæ magnanimitatisque virtus, quæ isto tempore, isto inquam tempore, absque acceptione personarum, contra Electorem, pro infirmo contra potentem & tantis respectibus obseruandum sanctissimè æquam, rectam, inflexibilem sese exhibuit, vt inter tuas admirabiles, cœlestes verè, & homine maiores in omni genere virtutes, hic tibi meritò acclamemus, vel hoc vnico virtutis præcellentis actu O MAGNE AC DIVE FERDINANDE! nec tuæ augustæ memoriæ vnquam deerunt votis cordium intimarumque medullarum affectu, humiles tui Clientuli ac subditi, tua virtute à casu retenti.

At & tibi, fortissime Protector noster Rex maxime, æquas debemus & non intermorituras habebimus grates, & easdem eiusdem virtutis laudes tibi reddent

ſæcula, ac itidem tibi piſſima Belgij Moderatrix huius æui, & nunc Cœlorum, Ornamentum, HEROÏNA.

Rex potentiffimus, Iuſtitia in ſuis ditionibus, quæ terrarum Orbem circum-eunt, tam ſanctus cultor ac iuſſor, Ipſa Iſabella Clara Eugenia pietatis omnium-que heroicarum virtutum viuum exemplar, protectionis iure auxiliatricem dexteram, Cæſare cupiente, rebus afflētis oppreſſiſque porrexerunt, Monasterium olim tam illuſtre, nunc labans ſuſtinuerunt, à ſquallore liberarunt, virtutem ſanè propriam in primis hoc in factō ſecuti ſunt, ſed & maiorum laudatiſſima exempla, qui à ſæculis Abbatem Monasteriumque noſtrum tutati ſunt, & in ſimilibus occaſionibus, illi ſtatim per vniones & Commendas immutari, aut in Archiepiſcopos transferri non ſunt paſſi.

Ita conſtat Carolum V. glorioſiſſimum Imperatorem, eiufque Fratrem Ferdinandum I. obſtitiffe fortiſſimè, ne ſub ſuo regimine Monasterium Archiepiſcopatu vniretur, vti ex litteris ad Clementem VII. Pontificem Max. alioſque datis ſub N. 66. demonſtratur. Quæ etiam teſtantur à Cæſare mandatum Luxemburgenſi Gubernatori, ne obtenta etiam vnione prætenſa, pateretur illam executioni mandari, & Abbatia poſſeſſionem ab Archiepiſcopo adiri.

Eodem pertinent Maria Hungaria Regina vidua, Belgij Gubernatricis nomine Caroli V. Cæſaris, Epiſtolæ ſub Num. 70.

Similiter Philippum II. Caroli V. Filium Regem illum omni ex parte Maximum & iuſtiſſimum, impediffe Ioannem à Petra Archiepiſcopum, ne Commendam à Ioanne prædeceſſore, artificio quodam mirabili, quod ſuperiore cåpiti Sæc. IX. expoſui, ex præſtatam continuaret.

Aui Ataque veſtigijs & illuſtribus exemplis hoc in negotio æquè ac alijs eorum virtutibus, intitit Philippus IV. hodiernus Hispaniarum Monarcha atque eius loco Belgij ſuprema Moderatrix Iſabella Hispania Infanta.

Quæ quidem lenibus primò & Clementia ſua conſentaneis medijs, nimirum literis, adhortationibus legationibusque, moderni Archiepiſcopi mentem conata expugnare, tandem inuita, ad aperta remedia recurrere, ipſo lure ac ratione vrgente, coacta fuit.

Atque adeo maximis gloria ſua & Regia Catholica Maieltatis titulis **SERVATI CLIENTIS** ſui & è tantis periculis erepti laudem apud poſteros acquiſiuit ſempiternam.

Postquam enim vidit Archiepiſcopus ſemel ceptum Monasterij defendendi decretum, Commendæ ſua, anno MDCXXV. die X. Nouembris renuntiauit, idque bona fide & meliori modo formaque, qua id fieri potuit, & ſeiſum in *verbo Principis obligando*.

Quod quidem Renuntiationis instrumentum ipſius Archiepiſcopi manu ſubſcriptum & Sigillo eius munitum, auctor Libelli ſub litt. MM. repræſentat, ſed inſertis paſſim diuerſo charactere gloſſematis & additamentis, quæ pro ſui Principis fidei laude melius omiſſet.

Porto renuntiationi ita factæ Rex Catholicus acquieuit. Monasterioque eiufque Abbati Electo, quies eſt aliquamdiu conceſſa.

SECTIO SECVNDA.

Commenda semel deposita, quâ ratione suscitata fuerit; Ac finaliter de sententiâ Archiepiscopali anni 1633. diei 19. Decembris tractatio.

PAucorum annorum fuit tranquillitas, quam, factâ præfatâ Renuntiatione, fueramus assecuti. Nam cum grauis controuersia inter Status siue ordines Prouinciales Treuirenses & D. Archiepiscopum Electorem exorta esset, iisque difficultatibus etiam Ciuitas Treuirensis implicaretur: Factum est vt Ciuitas præfata à Regis Christianissimi exercitu obsideretur, & in eius potestatem Anno MDCXXXII. mense Augusto veniret: Tum enim uerò D. Archiepiscopus Elector omnia pro arbitrio cœpit gerere. Quid contra Ciues & ordines Treuirenses actum sit, ad nos non pertinet, neque enim eorum controuersia quicquam habet cum iure nostro commune. Alijs talia relinquimus enarranda.

Causam certè Monasterij nostri, eiusque iura omnia, armis deuicta decisaque creditur, & sibi de ijs fas, prout animus suadebat, statuere. Vnde ingentia damna prædijs & rebus vniuersis Monasterij illata sunt, quorum enumeratio peculiare volumèn exigit.

Ciuitatem igitur Treuirensis ingressus mox contra pacta antea cum Rege Catholico inita, & renuntiationem tam solemniter, & in verbo Principis, factam, cœpit palàm se Abbatij Sancti Maximini, non solum Commendatarium, sed & Dominum profiteri, idque varijs mandatis, partim scripto, partim typo vulgatis, publicare.

Tum deinde Religiosos, qui, Abbate Electo Luxemburgum digresso, Monasterium incolebant, in eoque fauente & probante Regis Christianissimi milite, diuino seruitio intendebant, vehementissimè est aggressus.

Primum eos, edito & publicato Monitorio, V. Nouèb. Anno MDCXXXIII. quod in Libello sub lit. PP. exhibetur, tanquam sibi in Ecclesiasticâ æquè ac seculari Iurisdictione omnino subditos, & grauissimorum criminum, perduellionis, Latrociniorum, Cædium, Proditionum, & Depopulationum Reos coram deputatis (vt aiebat) à se Commissarijs, ad dictam diem comparere iussit, ad reddendas aut liquidandas rationes damnatorum, quæ Archidicœcesis eorum occasione illata fuisse prætendebat.

Contra non comparentes, & iure quidem optimo: *Desperet, enim, qui citationem huiusmodi saperet arctâsse citatum.* text. in Clement. *Pastoralis de sent. & re iudic.* Nouum quoddam Consistorium effinxit, quod vocat Parlamentum nullis viris compositum, nec vtique vlli in Commissione Libello inscripta leguntur, sed ex prælongis nominibus, iisque non paucis, constructum, *Deputatorum Ecclesiasticorum & secularium Nobilitum & Iurisperitorum Consiliariorum & Commissariorum Consistorij, item & Parlamenti Ecclesiastici ac secularis.*

Ex qua vocabulorum congerie Libellus pretioso fœtu grauidus, operosam illam sententiam anni MDCXXXIII. die decimanona Decembris tandem enixus est.

Fructus autem hi sunt, illi nihil non notorium, euident, clarum, dilucidum

etiam

etiam ipsæ tenebræ & omnia præter lucem, immediatam in spiritualibus Iurisdictionem Sanctæ Sedi eripit, vt Domino suo tradat, de Commendâ decidit non contra illum; absit; de Abbatis electi, electionisque iure, pro eodem (nec dubita) statuit, se iudicem supra Imperatorem collocat, supra item ac contra illius iudicatum, immediatam in temporalibus Iurisdictionem Imperatori aufert, isti donat, collectas paulo ante, Cæsareo Iudicio abiudicatas potentior ipse ac altior, addicit, magnum Hispaniarum Regem suo tribunali sistit, eius protectionem in perpetuum explodit, cassat, abolet. Tandem seòpum valido ictu tangit, Monasterium ad quinquaginta prope Coronatorum millia, tam pro pensionibus, quam pro collectis pendenda, præter Commendæ fructus ac damnorum milliones, condemnat, duos Abbatix bonorum trientes per Commendam assignatos, Archiepiscopatu annectit, Priorem denique ac Conuentum scandalozorum factorum, periuriorum, proditoris Ecclesiæ, & Patriæ Treuirensis, læsarum Summæ Pontificiæ Maiestatis, & Electoralis dignitatis, v-furpatæ Iurisdictionis, seditionis, excitati belli intestini, fractæ pacis publicæ, falforum damnatorum dogmatum, aliorumque criminum enormissimorum, flagrantium, ac in facto permanentium, reos notorieq; conuictos esse pronuntiat, illaque conglomerat in textu videnda, quæ nescio, an risum vel fletum potius mouere debeant, si non vtrumque; nec defuerit siue Democrito, siue Heraclito, in quo se exercent.

Sed operæ pretium fuerit, vt illa quanta, quanta est, contemplationi offeratur oculisque subiiciatur. Et ecce illam:

S E N T E N T I A.

IN causa, per Imperium Romanum & Electoratum Treuirensis notoria, à Priore & Conuentu S. Maximini, contra Eminentissimum & Reuerendissimum Eorum Archiepiscopum, Principem Electorem, Dominum Ordinarium & Commendatorem, necnon, in territoria & Subditos Treuirenses, excitati belli, exercitarum rebellionis, seditionis, Pacis Publicæ fractionis, causati damni, extantium liquidorum, Imperialium, Vnionis, Prouincialium, Cameralium, aliarumque Contributionum, visis & maturè consideratis Originalibus literis, Quæstoriæ Generalis rationum libris, exhibitis Documentis, Confessionibus, claris Pontificijs, Rotæ Romanæ, Cæsareis & Imperij Sententijs, ac rebus iudicatis, maximè verò, ob notorietatem & euidenciam, enormissimorum factorum (ob quæ, ab initio, absque citatione, Monitorio, & Sententia, ab executione, inchoari potuisset) Electoris Treuirensis, ad hanc causam, vigore Archiepiscopatus clarorum Priuilegiorum, in eiusmodi casibus, deputati, Ecclesiastici & Seculares, Nobiles ac Iurisperiti, Consiliarij & Commissarij, Consistorium item & Parlamentum Ecclesiasticum ac Sæculare, Ius & Iustitiam administrantes, remissis, quantum ad hunc actum opus, eorundem Iuramentis, dicunt, decernunt, & pronunciant: Agritium Reckingen, pro Abbate Monasterij S. Maximini hætenus se falsò gessisse, Eundem Priorem & Conuentum, circa implorationem Protectionis Luxemburgicæ, excitatum bellum publicum, & causatas cedes, rapinas & incendia, aliasque, in Archiepiscopatu, ob Commendam, necnon Imperiales, Prouinciales, Camerales, aliasque Contributiones, exercitas hostilitates, contra claram ordinationem Iurium Gentium, Imperij, fundamentales Constitutiones, pacem publicam generaliter sancitam, & contra Eorundem ab Antecessoribus Abbatibus, Archiepiscopis præstita Iuramenta, similiter & contra Pontificias, Rotæ Romanæ, Cæsareas Sententias, & res iudicatas, ac contra Ipsammet Sanctitatem, perperam & nimis iniuste,

fecit.

fecisse; quo ipso publicam rebellionem, seditionem, & pacis publicae rupturam exercuisse; ac proinde, in puncto Commendae, Altementionatum Dominum Archiepiscopum, (cum non nisi, nudum Procuratorium ad resignandum ab ipso armis intulit, extorqueri potuerit, ideoque non productum, non acceptatum, minus in effectum ductum sit) in iure, titulo & possessione Commendae, permansisse; Eminentiam suam, pro vero & legitimo Commendatore, à Monachis agnosci & haberi debere; Eidem competere ius percipiendi fructus & redditus Commendae in Bulla Pontificia deputatos, & à tempore adeptae possessionis cessos, nec non ius reposcendi pensiones, Romae, intuitu practactae Commendae, solutas, ibidemque ac publicis Legationibus in Aulis Caesaris ac Bruxellensi ac alibi, factas expensas, uti & propter damna, per arresta, inuasiones, deuastationes, extorsiones, aliasque hostilitates, causata & illata, portionem illam; modernò Archiepiscopo, à Pontifice, in Bullis, designatam, Archiepiscopatu Treuirensi, tam diu affectam manere debere, donec de praedictis expensis, pensionibus & debitis, per Quaestoriam Electoralem ad viginti octo mille octingentos, & quatuordecim Coronatos, liquidatis & taxatis, nec non de fructibus Commendae, illarumque damnis, suo tempore, per praedictos Commissarios, amicabiliter, aut iudicialiter componendis, plenarie satisfactum sit.

In puncto verò omnimodae Iurisdictionis, Ecclesiasticae & temporalis, dicunt, decernunt, & pronunciant praedicti Consiliarij & Commissarij, Consistorum item ac Parlamentum Ecclesiasticum ac Saculare, Altememorato D. Archiepiscopo & Electori praetactam omnimodam Iurisdictionem, Ecclesiasticam & Sacularem, in & super Monasterium S. Maximini, Eiusque Subditos, Caesaris & Pontificis Concessionibus acquisitam, Sententijs, rebusque iudicatis Summorum Imperij Iudiciorum (praetensius priuilegijs ab Abbatibus, seu Priore & Conuentu, sub- & obreptitiè, extracticatis & allegatis, annullatis, ac pro talibus iudicatis) confirmatam, contra quoscumque Turbatores, medijs quibuscumque, tam Iuris, quam facti, tueri & conseruare; Monachosque, ad solutionem Contributionum, ex iure Superioritatis debitarum, ab Anno 1609, cessarum, & iuxta distributionem praetactae Quaestoriae, Summam viginti mille octingentorum & triginta nouem Coronatorum, excedentium, nec non ad solutionem futurarum Contributionum via executiua, adigere, Eminentia sua licuisse, & etiamnum licere.

Protectionem Luxemburgicam, ab Abbatibus seu Priore & Conuentu, perperam & seditiosè, imploratam, vel implorandam, iam dudum, Sententijs Imperatorum, Summorum Pontificum Confirmationibus, Aurea Bulla, fundamentalibus Imperij Legibus, cassatam, abolitam ac explosam esse, & in perpetuum manere debere. Priorem denique & Conuentum, à notorijs, & in actis assertis, scandalosis factis periuriorum, proditiõnis Ecclesiae & Patriae Treuirensis; Caesarum Summa Pontificia Maiestatis, & Electoralis Dignitatis, usurpatae Iurisdictionis, seditionis, excitati belli intestini, fractae pacis publicae, falsorum, damnatorum Dogmatum, alijsque criminibus enormissimis, flagrantibus, ac in facto permanentibus, in totum abstinere, ac respectu reuocare, atque ad iuratae debitae subiectionis, obedientiam, & reuerentiam, moderni Domini Archiepiscopi ac Principis Electoris, Ordinarij ac Commendatoris sui, uti & Successorum, redire; aut hoc nò faciant, contra eosdem, ratione allegatorum criminum notiorum, iuxta communia Canonica & Caesarea Iura, Constitutiones Pontificias & Imperiales, nec non specialia, à Summis Pontificibus & Imperatoribus, Archiepiscopis & Electoribus Treuirensibus, concessa priuilegia, via iuris & executiua, ulterius procedi posse, ac debere. Lata in Consilio, sub Eminentia sua Cancellariae Secretario. Treuiris in Palatio Sancti Petri die 19. mensis Decembris. Anno 1633.

Ille ipse horum fabricator illius vanitatem agnouit, dum Coronidem in fine Libelli, eamque spectabilioribus litteris adnexuit, vt lectorem admoneat, *Quod eminentissimus D. Archiepiscopus magis se fundet super antiquissimâ possessione priscisque documentis, quam in ista sententia*; ista, inquam, sententia, ob quam omnis ista vociferatio, totus ille liber fuit, qui nec fuisset, si illa non fuisset, sed & addit, *in Electorali Consilio latam.*

Honestâ est excusatio & grandioris characteris speciali notâ digna, opus sanè dignum coronari tali fine, bona via est ad veniam, agnitio culpæ, sed meliùs non euulgasses, quod simul ac edis, improbas, & in umbras hic euolat ista imaginarij Parlamenti caterua, ex delegatis ac Commissarijs, ab omni statu ordineque tibi paullo ante selectis, compacta, & ad Electorale Consilium redigitur, quod utique ordinarium est, ex Consiliarijs, Officij iure stabile, constans, nec non exquisitum est indicasse possessionem vnde notorietates istæ, luces, solis radij hauriantur, & præcipuè post Cæsaream de illâ sententiam. At verò, mî Scriptor, in nihilo Iudicem oles, Et adde tuæ coronidi: *Ille ego sum, qui feci*: nec veritatem istam maioribus litteris scribi opus est vt legatur, sat te ore refert iste partus, & proles est non inficienda parenti.

Postea vero conatus est D. Archiepiscopus Religiosos ad plenam subiectionem inducere per suos primum Officiales & Vicarios, tum deinde per seipsum: Verùm cum Religiosi fortiter pro Monasterii iure starent, neque latum vnguem ab eo vllis precibus, minis aut persuasionibus abduci se sinerent; D. Archiepiscopus F. Dominicum Wilsendorff Priorem, (quæ cæteris Religiosis animos addere arbitrabatur) per Satellites suos è Monasterio educi iussit; Hi virum atate & meritis grauem, manu iniecta. Domo religiosa extraxerunt, raptârunt, cruentârunt; tandem in sublime elatum in rhedam ad hoc præparatam coniecerunt & auexerunt, multa protestantem, atque ad Deum hominesque ob vim & iniuriam prouocantem.

Substitutur mox loco Prioris ita violenter abducti, alius ex Monasterio Lacensi, homo ad nutum Archiepiscopi factus, & ad eius iussu exequenda promptissimus; eidem aliquot eiusdem notæ ex diuersis Monasteriis euocati Religiosi subduntur; Maximiniani fugati, inde se ad Abbatem secum Luxemburgum recipiunt: Monasterii bona occupantur, arripiuntur, disperguntur.

Agebantur hæc, & videbatur causa Monasterii prorsus prostrata atque euersa, cum anno MDCXXXV. die XXVI. Martii Regis Catholici exercitus sub Christophoro, Comite Emdano, Gubernatore Luxemburgensi, Ciuitate Treuirensi, inopinato æquè ac admirabili Stratagemate recuperata, & ipso D. Archiepiscopo in Flandriam abducto, Abbatem Religiososque Monasterio suo restituit.

Ita re ipsa refutatæ sunt insolentes Scriptoris anonymi insolentiæ, quibus passim ob expugnatam Arcem Freidenburgensem, quæ erat in ditione S. Maximini gloriatur de protectione Luxemburgensi & causa S. Maximini debellata & extincta.

Certè vigil diuinæ prouidentię oculus iustissimo Ferdinandi II. Pii Felicis Augusti Cæsaris Iudicato, & iis, quæ Regis Catholici Ducis Luxemburgensis autoritate hætenus gesta fuerunt, visus est hac ratione annuisse; & non modò Cæsar ac Rex Catholicus, sed diuina quoque Maiestas pro Sancto Maximino stare, vti in similibus causis olim à multis sæculis stetit illam Historici & nostri docent Annales, è quibus libet aliquot mirabiles euentus referre.

SECTIO TERTIA.

DEO etiam olim curæ fuisse Monasterij Iura.

MEgingandus Vir illustris è Regio sanguine oriundus, Arnulphi Imperatoris ex Sorore nepos sub Annum Domini DCCCLXXXVIII. Abbatiam Sancti Maximini ab auunculo Imperatore obtinuit. Ea erat sæculi istius infelicitas, vt Reges, Abbatis Proceribus suis militaribus cogentur loco stipendij donare, vt passim in alijs Abbatijs factum esse constat.

Sed æuo illo infelicior fuit Megingandus, nam cùm malè impetrato sacro illo munere vehementer sibi applauderet, eadem nocte, qua Domesticis suis exultabundus, primos de illo nuncios retulit, manifestam diuini Numinis iram in seest expertus.

Repente enim lingua quæ maximè in hoc negotio deliquerat, obrigit, membra omnia artusque retracti, & corpus totum in vnum veluti globum conuolutum est.

Agnoscent Amici & præsertim Coniux eius, pijsima femina, Dei & Sancti Maximini manum: hominem instanter horrantur, ad Sancti Maximini tumulum festinet, veniam delicti postulet, suas res Sancto restituat.

Fecit quod suadebatur Megingandus, ante aram & Sacrum Diui Præfulis Corpus, informis globus deuolutus, corde magis quàm lingua (quæ sibilos pro verbis formabat) iunctis Religiosorum precibus veniam ac sanitatem simul petit, simul obtinuit. Monasterio statim sua omnia reliquit, rei gesta seriem Arnulpho Imperatori palàm ad Dei sanctique gloriam enarrauit.

Cui Sancto maius etiam beneficium Megingandus acceptum retulit, quod exinde in virum alium mutatus, religiosam ac Sanctam duxerit demum vitam; referunt ista Sigehardus, Nonilanius, Annales nostri & alij. *Sigehardus pag. 87. 88. Nonilanius pag. 28.*

Aliud affine addo ex ijsdem auctoribus. Gisilbertus ex Francorum Regum Stemmata Dux in Lothariensi regno & Belgis potens, Carolo simplice Rege dissimulante Abbatiam S. Maximini usurpauit circa annum DCCCCXXVIII. iuuenis animo magnus, varius & inconstans, adhæc opum prodigus, in militem quæuis erogabat, atque inter illa Monasterij quoque prædia eovsque, vt portionem Religiosorum alimentis assignatam, non modicè decurtaret.

Tantis malis & oppressionibus Religiosus Cætus remedium aliud non reperiēbat, quàm consuetum in quibusuis aduersis perfugium & S. Maximini patrocinium. Ad illum Sanctum vota, preces, gemitus, corporis pœnas direxerunt, & mox auxilium admirandum adfuit.

Noctè concubia altum dormienti Guilberto adstitit S. Maximinus, irato vultu, minacibus oculis, manu flagello armata. Hominem deinde affari, exponere quis sit & cuius causâ venerit; tum acerbis verbis increpare, præteritam vitam exprobare, præsertim impietatem, Tyrannidem & oppressionem sacre familiæ suæ, ac denique extento brachio, grauiter flagello cedere, densaque toto corpore plagas infligere & ingeminare.

Experrectus & excitatus flagelli ictibus Gisilbertus altum clamat, ac sub cedentis manu euulat; famulis ad vociferationem eius concurrentibus iuuentis Scapulis à tergo impressas plagas ostentat, mox ad Sancti Maximini tumu-

lum supplex accurrit, veniam à Sancto & Religiosis petit; Monasterium in integrum restituit, damna illata compensat, dona alia magna illi largitur, & quod caput est Electionem noui Abbatis Ogonis, quam antehac sua vsurpatione impediuerat, procurat. Ogoni Abbati deinde, quid à S. Maximino & quam ob causam passus sit, exponit, eaque correctione ita profecit, vt emendatis omninò prauis moribus, non modo S. Maximino, vt dictum est, alijsque Ecclesijs ac Monasterijs amplissima donaria elargitus sit, verum etiam votum DEO fecerit & statuerit, si Coniugi (quam non ita pridem duxerat Gerbergam Henrici I. Regis Germanici filiam) superstes esset, contemptis rerum humanarum ludibrijs, intra Monasterij alicuius claustra se abdere & Deo soli viuere.

Henricus IV. Imperator, dictus Senior pagos duos duntaxat Suabheim & Ebernesheim Monasterio subtractos alteri in beneficium seu feudum contulerat; sed magno illi stetit: mox enim graui morbo afflictus sensit pœnam ab irato Numine immisissam; atque vbi primum facti pœnituit, & S. Maximino pagos suos restituit, malo liberatus est, prout ipsemet Imperator Diplomate solemnem in rem expedito Spiræ VII. Kal. Aprilis Anno MCI. toti mundo patefecit. Diploma habes sub Num. 29.

Similia multa ex Historijs cæris & nostris Annalibus adferri possent.

Ex omnibus hætenus dictis toti mundo manifestum erit, iura Monasterij S. Maximini Pontificum Imperatorum Regum ac Summorum Tribunalium Decretis, Sanctionibus & Sententijs solidissimè stabilita, iustissimè ab inuictissimo Imperatore, ac ab Hispaniarum Rege Catholico defensa, atque ab ipso Deo & Sanctis, si quando humana protectio deficeret, mirabili modo conseruata & restituta.

Crede veritati, quam sine fuce, atque omni acrimoniâ, vt aliud exigere videbantur tua conuitia, clarè demonstraui: deferuescat animus tuus & affectum veritas, ac ratio vincat. Bonum est & salutare veritati palmam concedere, quod te quoque facturum sperare velim in nomine Domini, SS. Maximini, Agritij, Nicetij, Basini ac aliorum Sanctorum apud nos quiescentium Patronorum, Amen.

Faint text at the top of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

Faint text in the middle section of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

Faint text at the bottom of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

